

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 22/31.05.2024 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 31.05.2024г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Александър Кашъмов
Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Диляна Илиева
Даниела Тренчева
Ирина Недева - отвод
Илия Вълков - отвод

изслуша доклад по жалба с вх. № 11-001/2024 г. на Г. К. срещу БНР/Радио София и предаването "Форум" с водещ Л. Х. Жалбата се отнася до изданието на "Форум" от 18.01.2024 г.: "Проектобюджетът на Столичната община". В жалбата се твърди, че е извършено нарушение на Етичния кодекс на българските медии от страна на посочената медия.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалба с вх. № 11-001/2024 г. се отнася до нарушения на Етичния кодекс на българските медии от предаването "Форум" на БНР/Радио София.
2. Жалбата е подадена в допустимия от правилника срок.
3. КЖЕ обсъди допустимостта на жалбата и я прие за допустима.
4. Не е постъпило становища по жалбата от страна на БНР.
5. Ирина Недева и Илия Вълков не участват в обсъждането.

II. ЖАЛБА

Жалбата е срещу обсъждане на статия, написана от С. Е. „Демографска криза? Мигрантска криза? До какво води страхът от загуба на идентичност“, и публикувана в „Свободна Европа“ на 4 януари 2024. В статията Е. споменава стихотворението „Аз съм българче“, на едно място в текста с илюстративна цел: „Няма как децата на 100 000 имигранти да се почувстват пълноценна част от българското общество, ако са длъжни да учат „Аз съм българче“, без на образователната система да ѝ хрумва, че и те биха могли да научат българските деца на нещо и да обогатят живота им“. Извадено от контекста на статията

споменаването на "Аз съм Българче" породило вълна от спекулации, че се предлага или подготвя почвата за премахването му от учебната програма. По-късно дискусиата се измести към темата защо българите са повярвали на фалшивата новина. На 16 януари Министерството на образованието призова политиците да не спекулират с българското образование с политически мотиви, тъй като подобни дезинформации са не само вредни, но и опасни.

БНР/Радио София в рамките на предаването „Форум“ от 18 януари се провежда разговор по темата: „Стихотворението „Аз съм българче““. В разговора участват водещият на предаването Л. Х. и седмичните коментатори Я.П. – социолог в агенция „Галъп Интернешънъл“ и Г.В. – икономист, представител на ЕКИП. Обсъждат се споменаванията на „Свободна Европа“ в статии на сайтове и постове в социалните мрежи, както и заглавия, съдържащи твърдението: *„Свободна Европа поиска забрана на „Аз съм българче“*. Разпространява се поредица от неверни твърдения и към тях се добавят нови и нови детайли, които не съответстват на фактите – че планът е срещу православно християнство; че първата цел е унищожаването на руснаците; че скорошното демонтиране на паметника на съветската армия в София е част от същия този план. Твърденията се разпространяват без доказателства и без посочване на източници, като очевидна истина.

Според жалбата „В началото на разговора журналистът представя статията и спекулациите около нея. В това представяне той изопачава тезата на авторката като твърди, че авторката поставя въпроса: „Как биха възприели децата на чужденци „Аз съм българче““. Тезата в статията обаче е друга. Авторката смята, че учебното съдържание трябва да се ДОПЪЛНИ с теми, които едновременно обогатяват българските деца и допринасят за приобщаването на чуждите деца. Тоест в допълнение към „Аз съм българче“, тя предлага да се включи виетнамска песничка, например. Единият събеседник коментира, че спекулациите по темата са предизвикани от поляризацията на обществото и показват политическо безсилие за насочване на политическия разговор към важни за обществото теми. Другият събеседник прави коментар, според който „Аз съм българче“ пречи на интеграцията на децата на мигрантите“. Това категорично не е вярната теза на авторката, но в коментара си вторият събеседник анализира фалшивата теза и я оценява като глупава и неубедителна: *„Не виждам по каква линия би било проблематично те да учат такъв род стихотворения. Самият аргумент не го разбирам. Струва ми се, че е противоречив“*. Накрая, той определя фалшивата теза като крайна и заявява, че е „нормално да има обществена реакция“.

След това разговорът се насочва към внушения за „умнокрасивитета“. В него С. Е. става типичен представител на *капсулиран либерален елит* - журналисти, хора, интелектуалци с либерални възгледи. От разговора става ясно, че елитът има *странни, крайни идеи, които са космополитни, но глупави*. Това е стандартен трик на популистката пропаганда – мнението на отделния човек се интерпретира като мнение на групата и се противопоставя на мнението на народа, който в случая е представен от събеседника в студиото.

Жалбоподателят посочва разговора като „изключително добър пример за дезинформация. Използва се фалшива новина, чрез която скрито се създават нагласи и

убеждения чрез наратива либерален елит срещу народ. Според жалбата това е форма на политическа "ало, ало" измама.

Жалбоподателят посочва и друга тема, разисквана в предаването: "Гражданското общество – процесите в него и периодичните протести". В жалбата се казва, че "това е невярна информация". По думите на жалбоподателя в интервюто има объркване на функциите на институциите на ЕС и методите на вземане на решения и още: „неправилно се твърди, че зелената сделка води до поскъпване на храните, има неверни твърдения за износа на български плодове и зеленчуци в миналото.“ В приложени файлове жалбоподателят подробно изброява „неверните факти“ в предаването.

Искане към Комисията за журналистическа етика: Да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии, медията да публикува/разпространи поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

В жалбата са посочени следните разпоредби от Етичния кодекс.

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО,

1.1 Точност,

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.,

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

В становището на БНР се казва: *Предаването „Форум“ е създадено с идеята в края на работния ден да се предостави един час от програмната територия за една стегната и динамична размяна на мисли и мнения по теми, които по един или друг начин са доминирали в разговорите на делника. Предаването е ново за БНР и вече печели своите почитатели, както в ефира на програма „Радио София“, така и в дигиталните платформи за слушане. Колегите са млади и амбициозни и досега не са давали повод да бъдат обвинявани в разпространяване на фалшиви новини. Коментатори във всички издания на предаването през тази седмица са г-жа Я. П. – социолог в агенция „Галъп Интернешънъл“ и г-н Г. В. – икономист в „ЕК ИП“ и анализатор в „EmergingMarketWatch“. В изданието на 18.01.2024г. заедно с водещия Л. Х. те дискутират по следните теми:*

- Проектобюджетът на Столичната община. Предстои обществено обсъждане;
- Стихотворението „Аз съм българче“;
- Гражданското общество – процесите в него и периодичните протести;
- Предстоящите Европейски избори 2024 г.;
- Ще повлияят ли изборите в САЩ на световните политически процеси?

Изразяваме силно смущение от крайните оценки и тежките обвинения, които се съдържат в жалбата и особено от извода, че „разговорът е изключително добър пример за дезинформация. Използва се фалшива новина, чрез която скрито се създават нагласи и убеждения чрез наратива либерален елит срещу народ. Това е форма на политическа "ало, ало" измама.“

По темата за стихотворението „Аз съм българче“ - изразът на водещия: „Как биха възприели деца на бежанци „Аз съм българче“ е изваден от контекста [...]

По-нататък в становището се казва, че събеседниците са двама, *тоест налице са различни мнения и становища, на което всъщност залага предаването в синхрон с изискването за плурализъм и разнообразие на мнения [...]*

Освен това се подчертава, че според закона „всяко мнение може да бъде изразявано свободно в медийните услуги“.

Даваме си сметка, че на живо в ефир водещите вероятно не винаги успяват да формулират въпросите и тезите по най-прецизния начин, затова развиваме и усъвършенстваме вътрешната редакционна регулация. В цитирания случай отчитаме, че водещият на предаването е допуснал погрешна интерпретация на цитат от статията на С. Е., което обаче по никакъв начин не кореспондира с фалшива новина. Както и че не е реагирал своевременно на думите на събеседника, който оценява тезата като глупава.

Според БНР квалификацията „дезинформация“ и „популистка пропаганда“ не могат да се отнесат към визираното предаване.

V. ФАКТИ

На 4 януари 2024 г., „Свободна Европа“ публикува анализа на С.Е. *“Демографската криза? Мигрантска криза? До какво води страхът от загуба на идентичност”*. В текста става дума за интегрирането на имигрантите. В него илюстративно се споменава стихотворението “Аз съм българче”. Никъде в текста на авторката няма предложение стихотворението да не се изучава, още по-малко да се забрани.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата, запозна се и с публикацията на посочения сайт. КЖЕ приема, че през въпросите към различните гости в посоченото предаване водещият на “Форум” по Радио София/БНР не влиза в ролята си на журналист, който да не поднася в никаква форма дезинформация на аудиторията, а при съмнение в истинността на твърденията да се отнесе аргументирано и критично към тях. Отделя се ценно ефирно време на общественото радио за обсъждане на фалшиви тези, а в същото време не се достига до разкриване на различните причини и мотиви зад обсъжданите кризи.

Водещият не съумява да проведе компетентно разговор, основан на факти. Подлага на дебати фалшива новина и *допуска погрешна интерпретация на цитат от статията*, както се сочи и в становището на БНР. Обсъжданият случай е лош пример как се излъчват интерпретации по факти, доказани като неверни. Жалбата е за нарушаване на стандарта за точност и ясно разграничаване на коментари от факти. Както вече сме посочили в други решения¹, при провеждане на разговор с гости отговорността на журналистиката се проявява както при *избора на събеседници*, така и при спазването на *критична дистанция* към казаното, особено когато твърденията на поканените са очевидно спорни, а в конкретния случай - и неверни.

Комисията намира, че има какво да се желае и в двете посоки, особено относно стабилната, обоснована и добре подготвена позиция на водещия в студиото. Общественото радио би трябвало да има най-високи критерии по отношение на подготовката на журналистите и да не дава път на тенденцията достъп до микрофона да

---

¹ Решения на КЖЕ по жалба 11-002/2024 г., 11-006/2024 г., 11- 011/2024 г. и 11-017/2024 г. (обединени), 11-027 и др.

имат водещи без необходимата професионална подготовка. Приветстваме изразеното в становището на БНР намерение да се *развива и усъвършенства вътрешната редакционна саморегулация*. Насърчаваме БНР да продължи и развие *формите на продължаващо обучение* на заетите в общественото радио, включително относно противодействие на дезинформацията.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността ѝ, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

КЖЕ намира жалба с вх. № 11-001/2024 г. **за основателна**. В предаването “Форум” по Радио София/БНР от 18.01.2024 г. са нарушени правилата 1.1.1. Точност и 1.1.4. Разграничаване на факти от коментари от Етичния кодекс на българските медии.

Съгласно Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

*Изпълнителен директор на
Фондация НСЖЕ :*

Ева Петрова